# ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİ KULLANIMININ ÖĞRENME ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: KAVRAMSAL BİR DEĞERLENDİRME

## THE EFFECTS OF DIGITAL TECHNOLOGY USE ON UNIVERSITY STUDENTS' LEARNING HABITS: A CONCEPTUAL REVIEW

**Zeynep DÜNDAR**

Independent Researcher, Türkiye

**ÖZET**

Dijital teknolojiler üniversite öğrencilerinin ders çalışma, bilgiye ulaşma ve akademik iletişim kurma biçimlerini değiştirmektedir. Öğrenciler çevrim içi kaynaklar aracılığıyla farklı öğrenme materyallerine erişebilmekte; buna karşılık sosyal medya bildirimleri ve eş zamanlı uygulama kullanımı dikkatlerini bölebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, dijital teknoloji kullanımının üniversite öğrencilerinin öğrenme alışkanlıklarıyla ilişkisini seçilmiş akademik yayınlar üzerinden kavramsal olarak değerlendirmektir. Çalışma özgün bir saha araştırması değil, sınırlı kapsamlı bir anlatı derlemesidir. UNESCO'nun eğitim teknolojilerine ilişkin değerlendirmesi ile üniversite öğrencilerinde sosyal medya kullanımını inceleyen araştırmalar temel alınmıştır. İncelenen kaynaklar, teknolojinin öğrenme açısından tek yönlü bir etki yaratmadığını; kullanım amacı, süre ve öğrencinin öğrenme sürecini yönetme biçiminin önemli olduğunu düşündürmektedir. Sonuç olarak, dijital araçlardan yararlanırken dikkat yönetimi, kaynak doğrulama ve planlı çalışma alışkanlıklarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital teknoloji, üniversite öğrencileri, öğrenme alışkanlıkları, sosyal medya, yükseköğretim.

**ABSTRACT**

Digital technologies are changing how university students study, access information, and communicate academically. Online resources can support access to learning materials, while social media notifications and simultaneous application use may interrupt attention. This paper aims to conceptually discuss the relationship between digital technology use and university students' learning habits based on selected academic publications. It is a limited-scope narrative review rather than an original empirical study. The discussion draws on UNESCO's assessment of educational technology and studies examining social media use among university students. The reviewed literature suggests that technology does not have a uniformly positive or negative relationship with learning; the purpose and duration of use and students' ability to manage their

learning activities matter. Developing attention management, source evaluation, and planned study habits is therefore recommended.

Keywords: Digital technology, university students, learning habits, social media, higher education.

**1. Giriş**

Üniversite eğitimi yalnızca sınıfta gerçekleşen derslerle sınırlı değildir. Öğrenciler ders notlarına erişmek, ödev hazırlamak, bir kavramı araştırmak veya arkadaşlarıyla ortak çalışma yürütmek için dijital araçlardan yararlanır. İnternet bağlantısı bulunan bir telefon ya da bilgisayar, öğrencinin kısa sürede çok sayıda bilgi kaynağına ulaşmasını sağlar. Ancak bilgiye hızlı erişim, ulaşılan bilginin her zaman doğru ya da öğrenme açısından yararlı olduğu anlamına gelmez.

Dijital teknolojilerin eğitimdeki rolü tartışılırken yalnızca araçların varlığına odaklanmak yeterli değildir. UNESCO (2023), eğitim teknolojilerinin değerlendirilmesinde pedagojik amaç, erişim, eşitlik ve uygun kullanım koşullarının dikkate alınması gerektiğini vurgular. Bu yaklaşım, üniversite öğrencilerinin günlük çalışma alışkanlıklarını anlamak açısından da önemlidir. Aynı cihaz hem ders materyali okumak hem de eğlence içeriklerine ulaşmak için kullanılabilir.

Öğrencinin bir dijital aracı hangi amaçla kullandığı, teknolojinin öğrenme sürecindeki yerini değiştirebilir. Örneğin ders videosunu tekrar izlemek öğrenmeyi destekleyebilirken çalışma sırasında sürekli sosyal medya akışını kontrol etmek dikkat sürekliliğini zorlaştırabilir. Bu nedenle teknoloji kullanımını yalnızca "yararlı" veya "zararlı" olarak sınıflandırmak yerine farklı kullanım biçimlerini ayırmak daha açıklayıcıdır.

**2. Amaç ve Kapsam**

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinde dijital teknolojilerin öğrenme alışkanlıklarıyla ilişkisini anlaşılır bir çerçevede tartışmaktır. Üç soruya odaklanılmaktadır: Dijital araçlar ders çalışma sürecini hangi yönlerden kolaylaştırabilir? Hangi kullanım biçimleri dikkat ve zaman yönetimi açısından sorun oluşturabilir? Öğrenciler daha dengeli bir teknoloji kullanımını nasıl geliştirebilir?

Çalışma, sistematik derleme veya meta-analiz değildir. Seçilmiş ve bibliyografik bilgileri doğrulanmış kaynaklar üzerinden yapılan bir kavramsal değerlendirmedir. Herhangi bir öğrenci grubundan veri toplanmamış, anket uygulanmamış ve nedensel etkiyi ölçen yeni bir analiz yapılmamıştır. Bu sınırlılık, sonuçların yorumlanmasında göz önünde tutulmalıdır.

**3. Dijital Araçların Öğrenme Sürecindeki Yeri**



Yayın Türü: Ulusal Hakemli Dergi Makale ISSN: 3023-6606 societyandeducation.org

Dijital ortamlar, öğrenme materyallerine ulaşma bakımından önemli kolaylıklar sunar. Öğrenciler dersle ilgili açıklayıcı videolara, elektronik kitaplara, akademik veri tabanlarına ve öğretim elemanlarının paylaştığı dosyalara farklı zamanlarda erişebilir. Bu durum özellikle anlaşılmayan bir konunun yeniden incelenmesi veya ders dışında bireysel tekrar yapılması bakımından yararlı olabilir.

Bununla birlikte dijital materyalin çokluğu, iyi bir çalışma planının yerini tutmaz. Öğrencinin hangi kaynağı ne amaçla kullanacağını belirlemesi gerekir. Bir konuyla ilgili çok sayıda sayfa açmak, konuyu gerçekten anlamakla aynı şey değildir. Not alma, okunan metni kendi sözcükleriyle özetleme ve öğrenilen bilgiyi sorularla sınama gibi etkinlikler, kullanılan araçtan bağımsız olarak önemini korur.

UNESCO (2023), teknolojinin eğitimde kullanımını değerlendirirken eğitim hedefleriyle uyumlu kararların önemine işaret etmektedir. Bu görüşten hareketle, üniversite öğrencilerinin teknolojiyi öncelikle belirli bir öğrenme ihtiyacına cevap vermek üzere seçmesi gerektiği söylenebilir. Örneğin kavram öğrenmek için kısa bir açıklama videosu, kaynak araştırmak için akademik veri tabanı ve grup çalışması için ortak belge uygulaması farklı işlevler üstlenir.

**4. Sosyal Medya Kullanımı ve Akademik Çalışma**

Sosyal medya uygulamaları üniversite öğrencilerinin günlük yaşamında yalnızca eğlence aracı değildir. Öğrenciler bu ortamlarda ders duyurularını paylaşabilir, arkadaşlarına soru sorabilir ve akademik içeriklere ulaşabilir. Bununla birlikte aynı ortam, dersle ilgisi olmayan paylaşımları da sürekli karşılarına çıkarır. Bu nedenle sosyal medya kullanımının değerlendirilmesinde kullanım süresi kadar yapılan etkinliğin türü de önemlidir.

Junco (2012a), Facebook kullanımının sıklığı ve farklı Facebook etkinlikleri ile öğrencilerin üniversite yaşamına katılımı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma, farklı çevrim içi etkinliklerin öğrenci katılımıyla aynı biçimde ilişkili olmadığını göstermektedir. Buradan hareketle bütün sosyal medya kullanım biçimlerini tek bir kategoriye indirgememek gerekir.

Junco'nun (2012b) başka bir çalışmasında Facebook kullanımının çeşitli göstergeleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu çalışmada platformda geçirilen süre ile not ortalaması arasında olumsuz bir ilişki bulunurken, farklı kullanım etkinlikleri arasında ayrımlar da saptanmıştır. Bulgular belirli bir dönemin Facebook kullanıcılarına dayandığından günümüzdeki bütün platformlara doğrudan genellenmemelidir.

**5. Dikkat, Zaman Yönetimi ve Çalışma Düzeni**



Yayın Türü: Ulusal Hakemli Dergi Makale ISSN: 3023-6606 societyandeducation.org

Ders çalışmak çoğu zaman belirli bir süre boyunca tek bir konuya yoğunlaşmayı gerektirir. Akıllı telefon bildirimleri, mesajlar ve kısa video akışları ise öğrencinin dikkatini farklı yönlere çekebilir. Öğrenci her bildirimde çalışmayı bıraktığında, önceki düşünce akışına dönmek için yeniden çaba harcayabilir. Bu durum her öğrenci için aynı ölçüde yaşanmasa da çalışma ortamının düzenlenmesini önemli hâle getirir.

Öğrenme alışkanlığı yalnızca günlük kaç saat ders çalışıldığıyla açıklanamaz. Çalışmanın ne kadar planlı yapıldığı, öğrencinin hedef belirleyip belirlemediği ve öğrendiklerini tekrar edip etmediği de önemlidir. Dijital araçların bu sürece katkısı, öğrencinin kendi çalışma davranışlarını izlemesiyle artabilir. Örneğin bir öğrenci ders çalışacağı süreyi önceden belirleyebilir, ihtiyaç duyduğu kaynakları açabilir ve diğer uygulamaların bildirimlerini geçici olarak kapatabilir.

Böyle bir yaklaşım teknolojiyi tümüyle dışlamak anlamına gelmez. Amaç, dijital araçları öğrencinin hedeflerine hizmet edecek şekilde düzenlemektir. Ders sırasında telefonun başka bir yerde tutulması, çalışmaya başlamadan önce yapılacakların yazılması veya çevrim içi kaynaklar için ayrı bir zaman ayrılması uygulanabilecek basit yöntemlerdir. Bunlar bu çalışmada deneysel olarak sınanmış sonuçlar değil, literatürde tartışılan sorunlardan hareketle geliştirilmiş pratik önerilerdir.

**6. Dijital Okuryazarlık ve Kaynak Güvenilirliği**

Dijital ortamlarda bilgiye ulaşmak kolaylaştıkça doğru bilgi ile yanıltıcı bilgi arasında ayrım yapma gereksinimi de artmaktadır. Üniversite öğrencileri bir ödev hazırlarken karşılaştıkları ilk internet sayfasını güvenilir kabul etmemelidir. Kaynağın yazarı, yayımlandığı kurum, yayın tarihi ve dayandığı kanıtlar kontrol edilmelidir. Akademik makalelerde ise derginin adı, cilt ve sayı bilgileri ile varsa DOI numarası doğrulanmalıdır.

Dijital okuryazarlık yalnızca teknolojik araçları kullanabilmek değildir. Bilgiyi sorgulamak, farklı kaynakları karşılaştırmak, alıntıları doğru göstermek ve kendi değerlendirmesini oluşturmak da bu becerinin parçalarıdır. Özellikle kolayca kopyalanabilen çevrim içi metinler karşısında öğrencinin okuduğu bilgiyi anlaması ve uygun atıf yapması akademik dürüstlük açısından gereklidir.

**7. Tartışma**

İncelenen yayınlar birlikte değerlendirildiğinde, dijital teknoloji ile öğrenme arasındaki ilişkinin kullanım biçimine göre değişebildiği görülmektedir. UNESCO'nun (2023) eğitim teknolojilerini bağlama ve amaca göre değerlendiren yaklaşımı, Junco'nun (2012a, 2012b) sosyal medya etkinlikleri arasında ayrım yapan bulgularıyla birlikte düşünülebilir. Bu iki çizgi, teknolojiye



Yayın Türü: Ulusal Hakemli Dergi Makale ISSN: 3023-6606 societyandeducation.org

ilişkin genel yargılardan çok somut öğrenme davranışlarının ele alınmasının yararlı olabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan burada kullanılan çalışmaların kapsamları birbirinden farklıdır. UNESCO raporu eğitim sistemleri ve politikaları açısından geniş bir değerlendirme sunarken, Junco'nun araştırmaları belirli örneklemlerde Facebook kullanımını incelemektedir. Bu nedenle söz konusu yayınlardan hareketle günümüz üniversite öğrencilerinin tamamı için kesin bir sonuç çıkarmak uygun değildir. Özellikle yeni dijital platformların kullanım alışkanlıkları farklı araştırmaları gerektirebilir.

Bir başka önemli konu, öğrencilerin teknolojiye eşit koşullarda erişememesidir. İnternet bağlantısı, cihaz niteliği ve sessiz çalışma ortamı gibi koşullar öğrenciler arasında farklılaşabilir. Teknolojinin eğitimde kullanılması planlanırken yalnızca uygulamanın sunduğu özellikler değil, öğrencinin bu uygulamadan gerçekten yararlanıp yararlanamayacağı da düşünülmelidir.

Bu değerlendirmeye göre üniversitelerde öğrencilere yalnızca dijital sistemlerin nasıl kullanılacağını göstermek yeterli olmayabilir. Bilgi kaynağı seçimi, dikkat yönetimi ve akademik etik gibi konuların da öğrenme sürecine dâhil edilmesi yararlı olacaktır. Öğrencilerin kendi dijital alışkanlıklarını değerlendirmesi, teknolojinin hangi durumlarda yardımcı olduğunu ve hangi durumlarda çalışma düzenini bozduğunu fark etmelerine katkı sağlayabilir.

**8. Sonuç ve Öneriler**

Dijital teknolojiler üniversite öğrencilerine esnek bilgi erişimi, tekrar ve iletişim olanakları sunmaktadır. Bununla birlikte aynı araçların amaç dışı kullanımı, ders çalışma süresinin bölünmesi ve dikkatin dağılması gibi sorunlarla birlikte görülebilir. Bu nedenle temel mesele teknolojinin varlığı değil, öğrencinin onu nasıl ve hangi amaçla kullandığıdır.

Öğrencilere çalışma hedeflerini önceden belirlemeleri, akademik kaynakların güvenilirliğini kontrol etmeleri, sosyal medya kullanımını ders çalışma zamanından mümkün olduğunca ayırmaları ve dijital araçları öğrenme gereksinimlerine göre seçmeleri önerilebilir. Üniversiteler ise dijital okuryazarlık ve akademik kaynak kullanımı konusunda kısa uygulamalı eğitimler düzenleyebilir.

Bu çalışma sınırlı sayıda kaynağa dayalı kavramsal bir değerlendirmedir. Gelecekte farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerle yapılacak araştırmalar, teknoloji kullanım amaçları ile öğrenme alışkanlıkları arasındaki ilişkileri daha ayrıntılı ortaya koyabilir.

**REFERENCES**



Yayın Türü: Ulusal Hakemli Dergi Makale ISSN: 3023-6606 societyandeducation.org

Global Education Monitoring Report Team. (2023). Global education monitoring report 2023: Technology in education—A tool on whose terms? UNESCO. https://doi.org/10.54676/UZQV8501

Junco, R. (2012a). The relationship between frequency of Facebook use, participation in Facebook activities, and student engagement. Computers & Education, 58(1), 162–171. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.08.004

Junco, R. (2012b). Too much face and not enough books: The relationship between multiple indices of Facebook use and academic performance. Computers in Human Behavior, 28(1), 187–198. https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.08.026